

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Свобода", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07308
424-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
Тел. з Нью-Йорку:
Барді 7-4125
УНСоюз: Барді 7-5357

PIK LXXV. Ч. 93. ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬО ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 17-го ТРАВНЯ 1968 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY AND NEW YORK, FRIDAY, MAY 17, 1968 No. 93. VOL. LXXV

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Четвер, 16 травня, 1968

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН ОГОЛОСИВ 30-го ТРАВНЯ "Днем молитви за постійний мир у світі". В окремій прокламції Президент зарядив, щоб 30-го травня спущено прапори на державних будинках до половини машти впродовж цілого дня. Він просить всіх американців, щоб це саме зробили на своїх будинках. Звичайно знижують прапори під час Меморіального Дня тільки під час ранніх годин. Президент лише в Проклямції: "Закликаю всіх американців, де б вони не були того дня, прислати свої молитви, щоб Всемогутній зіслав своє благословення на цю країну та відновив тривалий мир між всіма державами світу". Спільна молитва мала б відбутися о год. 11-й 30-го травня.

СЕНАТОРИ ПІДТРИМУЮТЬ ПРОСІД, щоб 18-літні американці мали право голосувати, бо досі з виборчого права користувалися тільки ті, які закінчили 21-й рік життя. Подібний проєкт оголошувало майже щороку в попередніх Конгресах, але його завжди відхиляли. В теперішньому 90-му Конгресі переслухання в цій справі веде Сенатська Підкомісія в справах конституційних поправок. Зізнавали, між іншими, сенатори Майк Менсфілд — провідник демократичної більшості в Сенаті, і сенатор республіканець Нью Йорку Джейкоб К. Девейтс. За цей внесок заявилися вже 44 сенатори, між ними і провідник республіканської меншості в Сенаті сенатор Еверетт МекКінлі Діксен. Число виборців у віці від 18-го до 21-го року життя становить 12,000,000.

СЕКРЕТАР СКАРБУ ГЕНРІ Г. ФАВЛЕР заявив на Сенатській Фінансовій Комісії, що він підтримує проєкт Конгресової Конференції збільшити прибуткові податки на 10 відсотків та одночасно зменшити державні видатки на 6 мільярдів дол. Ця заява Фавлера тит цікава, що президент Джонсон при кінці тижня сказав був, що не погоджується на \$ 6 мільярдів зменшення федерального бюджету, бо йому важко було б вирішувати зменшення видатків, коли б їх прийшлося скорочувати тільки на 4 мільярди дол. Тепер дехто гадає, що і Президент погодиться на рішення Конгресу та не буде ставити вета проти \$ 6 мільярдів зменшення бюджету на 1969-й рік, який зачнеться 1-го липня ц.р.

РОКЕФЕЛЛЕР ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ТІ ДЕЛЕГАТИ, яких збирав Нїксон, виправляючи численні правироби, на Номінаційній Конвенції в Маямі на Флориді 5-го серпня легко зможуть перейти на бік Рокфеллера. Деякі делегати зобов'язані голосувати в першому голосуванні на того кандидата, який виграв правироби, але починаючи від другого голосування вони зможуть голосувати на того кандидата, на якого хочуть. Рокфеллер заявив на студентських зборах в Олбані, що він старастся переконувати делегатів, щоб голосували на нього на Конвенції в Маямі. Рокфеллер оплескував студентів, коли він проєктував, щоб до виборчої служби покликували за допомогою жеребця.

ТОВАРИСТВО АВТОМОБІЛІСТІВ повідомляє, що цього літа буде менший автомобільний туристичний рух в Америці тому, що мешканці цієї країни боятимуться задалею від свого дому, щоб не мати різних неприємностей, коли б вибухли расові та соціальні заворушення, про які так часто говориться у зв'язку з демонстраціями. Походом обіжних до Вашингтону та домагаюмих негритянського населення полішити його долю. Демонстрації можуть бути під час виборчої кампанії. Туристичний рух передбачається на 11 відсотків менший, як минулого року.

У СВІТІ

В ЗСА ПЕРЕВІВАС ТЕПЕР ТУНІСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Габіб Бурґіба, який є тунісським лідером від часу проголошення незалежності Тунісії 20 березня 1956 року. Габіб Бен Алі Бурґіба є вихованком паризької Сорбонні й одружений з французівкою. Він найбільше з усіх арабських володарів зорієнтований на Захід і найбільший з усіх них — антагоніст єгипетського президента Гамалі Абделя Нассера.

ПРЕДСТАВНИК ІНДІ В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ ЗАПОВІВ, що Індія не підпише нового атомового договору в його теперішній редакції, яку склали ЗСА і Советський Союз. Мохаммед Гуссейн, речник Індії, таврував той проєкт договору, як дискримінуючий супроти держав, які не мають атомової зброї, та односторонній у користь атомових держав. Він заявив, що коли Франція і Комуністичний Китай того договору не підписують, а ЗСА і СССР залишають за собою право розбудовувати свою атомову зброю, забороняючи її іншим, то нема глузду підписувати такий несправедливий договір.

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ЕПСАКУ САТО ЗАЯВИВ американському амбасадорові Алексісові Джонсонові й адміралові Грентові Шарпові, що нададі Японія заборонити в'їзд будь-якого американського атомового корабля до будь-якого японського порту, бо після перебування в японському тижні в порті Сасебо американського підводного атомового човна виявлено в воді й повітрі радіоактивний елемент, хоч і в малій кількості.

ЧЕСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ОЛЬДРІХ ЧЕРНІК ВІЯВИВ, що уряд ЧСР запросив приїхати до Праги совєтського прем'єра Алексія Косігіна, який "внедвові" прибуде туди. Зате мадярський прем'єр Янош Кадар — у супереч згаданим вісткам — не приїде до Праги, а конферуватиме з першим секретарем компартії ЧСР Александром Дубчеком у Вудлапешті з початком червня.

СІМІТІСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ГАМАЛЬ АБДЕЛЬ НАССЕР ДІСТАВ ЛІСТА від президента Джансона. Зміст того листа не виявлено, але коментатори твердять, що президент Джансон інформував Нассера про початок переговорів з Північним В'єтнамом у Парижі. Насер ніби вдволенний тим виявом куртуазії Джансона, як також фактом, що ЗСА голосували разом з іншими членами Рабеліки ОН 27 квітня ц. р. за резолюцію, яка висловлювала проти укладання на терені цілого Єрусалиму патріотичної маніфестації Ізраїлю. Ізраїль не послуховав, маніфестацію влаштував, але арабський світ був вдячний Америці за її ставлення.

НОБЕЛСЬКИЙ МІНІСТЕР ГЕНРІК ЯЕЛОНСЬКИЙ ПРОГОЛОСИВ тісний контроль держави, щоб насправді компартії, над університетами. Впродовж останнього місяця звільнено кільканадцять професорів — в одній Лодзі трьох професорів і трьох ректорів, які ніби замало лояльних супроти режиму.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УНСОЮЗУ У ТРЕТЬОМУ ДНІ НАРАД ВИСЛУХАВ ЗВІТИ КОМІСІЙ І ОРГАНІЗАТОРІВ

Союзівка, Кергонкеон Н.І. — Головний Уряд УНСоюзу у третьому дні річних нарад на цій своїй оселі в середі 15 травня ц.р. вислухав і обміркував звіти голів сімох своїх спеціальних комісій та трьох обласних організаторів.

Звітували: гол. радний д-р Михайло Данилюк — за комісією публічних зв'язків і преси, заступник гол. радний Марія Душиник — за комісією жіночих справ, гол. радний Мирон Куропась — за комісією молоді та за виховно-дослідний комітет, гол. контролер Іван Іванчук — за комісією для справ спорту, заступник гол. радний Богдан Зорич — за комісією для канадських справ і голова Комісії УНСоюзу д-р Володимир Галан — за комісією для фінансових справ. Усі ті комісії були створені в системі УНСоюзу уперше після Конвенції в Шікаго — два роки тому. Вони відбули свої наради у

же в неділю 12 травня, напередодні пленарних річних нарад Головного Уряду, обміркуючи ті проблеми, для яких вони були спеціально призначені. Звітуючи про перебіг та вислід своїх нарад, вони різноманірно подавали рекомендації для нового розвитку УНСоюзу в поодиноких ділянках. Над усіма цими звітами відбулась опісля дискусія. На пополудневій сесії Головний Уряд вислухав звіти-повідомлення трьох обласних організаторів — Володимира Гіриака, який під час цих нарад був обраний на гол. контролера та гол. радних Степана Гавриша і Василя Дідока. Дебатами над цими доповідями закінчено третій день річних нарад Головного Уряду УНСоюзу. Усі дискусії та призначення та з новими надіями стверджували невизначено позитивний уперше після Конвенції в Шікаго — два роки тому. Вони відбули свої наради у

Палата відкладає голосування в справі збільшення податків і бюджету

Вашингтон. — Провідники Палати Репрезентантів вирішили, щоб Палата вирішувала справу збільшення прибуткових податків і зменшення на 6 мільярдів дол. бюджету на 1969-й рік як в перших днях червня. Це сталося з двох причин. Фактично, які складають тексти цього законопроєкту, не зможуть в найближчих днях приготувати текст цього проєкту, як говорять представники Палати. Але в політичних колах міркують, що провід Палати не хоче вже тепер вирішувати справу податків, бо не певний, чи тепер була б в Палаті потрібна більшість, яка схвалила б той проєкт, який прийняла Спільна Конференція, і згідно з яким бюджет мав би бути зменшений на 6 мільярдів дол. Ліберальні члени Палати уважають, що це завелике зменшення видатків на 1969-й рік. Те саме думає і президент Джонсон, який заявив, що він із трудом погодився б на те, щоб бюджет зменшити тільки на 4 мільярди дол. Консервативні конгресмени домагаються більшого. Консервативні члени Уряду, як запропонованих 6 мільярдів. Є й такі конгресмени, які уважають, що тепер не треба збільшувати податків. Провід Палати гадає, що властє переконати Президента в тому, щоб погодився на зменшення бюджету на 6 мільярдів доларів.

Секретар Департаменту Мешканевих і Міських Справ Вівер залишає свій пост

Вашингтон. — Роберт С. Вівер, перший негр, який є членом Президентського Кабінету, заявив, що він від 1-го січня 1969-го року має обійняти становище президента коледжу ім. Бернарда Баруха при міській університеті в Нью Йорку. Вівер був найменований на секретаря Департаменту Мешканевих і Міських Справ в 1966-ім році. Він повідомив про свій план президента Джансона на три тижні перед 31-го березня, коли Президент заявив, що не буде старатися про перевибір. Вівер планує зробити з коледжу ім. Баруха інституцію, яка буде прототипом для міських університетів та буде модерною школою, яка углядюватиме вимоги теперішнього часу. Вівер заявив, що він працює для Уряду вже 8 років, і тому найвигідний час, щоб зробити місце "новий молодший кров" (він має 60 років). Р. Вівер діставатиме річну платню на становищі президента коледжу 35,000 дол.

Голова делегації на Паризькій Конференції Аверелл Гарриман, розглядається за помешканням, щоб переїхати туди з готелю і спроводити з Америки свою дружину. Коли його журналісти запитали, чи це знак, що паризька конференція ротається дуже довго, він відповів сухо: "всі жінки люблять Париж".

Під час з'їзду „Слова“ буде висвітлений літературний процес за 50 років з часу Української Національної Революції

Нью Йорк. — Симпозіум, що відбудеться в рамках З'їзду Об'єднання Українських Письменників „Слово“ у суботу 1-е в неділю 18-19 травня ц.р., викликає широкі зацікавлення серед української громади Нью Йорку й інших степів ЗСА. У перерахунок доповідей буде поданий огляд літературного процесу зокрема двадцятих і тридцятих років в УССР в таких ділянках, як поезія, драматургія і проза, розвиток літературного життя в Галичині, діяльності прози в Україні тощо. Під час другої сесії доповіді дадуть перегляд літературного процесу на еміграції, як також сучасної молоді української поезії в Україні і в діаспорі. В суботу 18 травня, після закінчення дискусії, о год. 7-й веч. відбудеться літературний вечір з читанням творів присутніх на з'їзді письменників й о год. 9-й буде товариська вечір письменників із гістьми.

ВІШАНУЮТЬ Д-РА КОСТЯ КИСЛІВСЬКОГО

Ньюарк. — В неділю 2-го червня 1968 року, о годині 4-й пополудні Українська Громада в Ньюарку, Н. Дж. і околиці під проводом Товариства „Рідна Школа“ влаштує бенкет в честь проф. д-ра Костя Кислівського з нагоди його 75-ліття з дня народження і 50-ліття педагогічної та наукової праці. Бенкет відбудеться в Українському Народному Домі, 140 Проспект Еве, Ірвінгтон, Н. Дж. Ціна вступу на бенкет: \$7.50 від особи.

ПІВНІЧНИЙ В'ЄТНАМ ВІДКИДАЄ БУДЬ-ЯКИЙ КОМПРОМІС В СПРАВІ НАЛЕТІВ

Париж. — На другому з Північно-В'єтнамської конференції в Парижі голова північно-в'єтнамської делегації Хуан Туї рішуче відкинув усі єстєстє, щоб перейти до розгляду багатьох конкретних справ, в яких можна б досягнути будь-якого компромісу. Голова американської делегації Аверелл Гарриман, який цим разом промовляв першим, висловив жаль, що Хуан Туї у своїй першій промові обмежився до повторювання давніх комуністичних пропагандистських зворотів. Гарриман застеріг, що рішуче проти викривлення і фальшування історії та закидування Америки агресії проти В'єтнаму тоді, коли безперечні історичні факти і цілий ряд документів вказують на зворот. Усі дискусії та призначення та з новими надіями стверджували невизначено позитивний уперше після Конвенції в Шікаго — два роки тому. Вони відбули свої наради у

Північно-В'єтнамський речник поинув повною мовчатию всі ті чотири вимоги А. Гарримана і в півторогодинній промові знову — цим разом це різкіше, як перед тим — обвинувачував Америку у „злочинній агресії“ проти В'єтнаму, наводив цілу низку тверджень щодо бомбардування Північного В'єтнаму з згоданих актів американських злочинців у Південному В'єтнаму.

ЗАВОРУШЕННЯ У ПАРИЖІ

Впродовж останніх двох тижнів відбулися в Парижі бурхливі студентські демонстрації із кривавими сутичками з поліцією, внаслідок яких робити спільні проголошення 48-годинний генеральний страйк. На світліні — одна з таких неспокійних подій, коли довокла Статуї Республіки зібралось яких 250,000 людей всіх станів і професій, невдоволених теперішнім режимом у Франції.

Югославія підтримує ЧСР — чеська преса продовжує атаки проти СССР

Прага. — Югославський міністер закордонних справ Марко Нікезіч промовляв під час своїх відвідин у Празі теперішній ліберальний курс в Чехословаччині, ствердивши, що „доля чеського народу є тепер в певних руках“ і що треба залишити чехів, щоб самі правила, як і м до владі. Поруч з тією виразною аллюзією на адресу Москви, Варшави й Східного Берліну, які відгрозуються теперішнім правителям ЧСР, як „ревізіоністам“ і „звеличниками західних імперіалістів“, — югославський міністер заперечив, наче б ЧСР і Югославія підписали якийсь новий пакт: в західній пресі появилась вістка, що Югославія, Румунія і Чехословаччина, себто ті три комуністичні держави, які відмовилися слухати наказів з Москви, підпишуть тісний пакт взаємної безпеки. Тим часом кілька чеських газет висловили обурення за приводу становища совєтської преси — себто насправді совєтського уряду — супроти святкування у ЧСР пам'яті проф. Томи Масарика, що його всі чехи вважають за свого національного героя, творця новітньої чеської держави. Совєтська преса накиннула на чехів за перевантаження однієї з головних вулиць у Празі на вулицю імені Томи Масарика; більшовицькі відгребали колишні свої провокаційні закиди проти Масарика, який ніби дав поважні суми білому російському емігрантові Борисові Савінкові — для вбивства Леніна. Проти

АТАКУЮТЬ МОСКВУ ЗА ВІДПРАВННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ВІД ЧСР

У Празі відбулася конференція істориків, на якій заторкнено також питання Карпатської України. У записках, зголошених до учасників конференції був один, який питався, коли СССР поверне Чехословаччині Карпатську Україну, яку в 1945 році з'єднав з УССР. Історик відповіли, що відправлення Карпатської України від державного зв'язку з ЧСР сталося за згодою тогочасного чеського уряду прем'єра Зденека Філінгера. Водночас заторкнено ганебний пакт Рібентропа-Молотова з 1939 року, який відкрив Німеччині шлях до завоювання другої світової війни. Зокрема заторкували створення самостійної словацької республіки з столицею у Братиславі, при чому СССР вислалі були туди свого амбасадора. Всі ті історичні акти з часу другої світової війни й безпосередньо після неї — чеська преса використовує тепер для кампанії проти Москви.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ В ТОРОНТІ

Торонто. — З ініціативи Відділу КУК відбулось тут 12 травня велике віче, з участю до 1,000 осіб, на відзначення Рокю Людських Прав. З головною промовою виступав Микола Плав'юк: „Наша міжнародна акція в Рокі Людських Прав“. Мгр. Жаровський вручив іншому промовчелю, міністрові транспорту Канади Полеві Т. Гільсрові, лист до канадського уряду, підписаний 2,000 громадян, з проханнями порушити справу безправності України на форумі ООН. На вічі були прийняті відповідні резолюції. Про перебіг цього важливого політичного акту югославського віча поінформувала газета „Глоб енд Мейл“ з 13 травня, під наг „Протестують проти переслідування в СССР — українці вручили петицію міністров Гільсрову“.

НОВЕ ВИДАННЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Торонто. — У видавництві „Торонто Юніверситі Прес“ вийшла книжка перекладів декількох драматичних поем та ін. творів Лесі Українки, в перекладі відомої англійської поетеси Віри Річ. Книжка вийшла заходами Видавничого Комітету Українок Канади, в повідомленні якого сказано, що у збірку ввійшли такі твори поетеси: „Орґіа“, „Каминний господар“, „Кавсандра“, „Роберт Брюс“ та інші твори Обладані са Зої Лісовської Монографії про Л. Українку написав проф. Константин Біда.

ДЕРЖАВНЕ ВИДАННЯ „УКРАЇНА — АХІЛЕВА П'ЯТА УРАЗЛИВИХ РОСІЯН“

Вашингтон. — З державної друкарні у Вашингтоні вийшла відбитка з урядових Конгресових Рекордів під наг „Україна — Ахилева п'ята уразливих росіян“ Брошура вийшла заходом у коштом УККА, має 122 стор. У ній поміщено промови 66

ПОНАД 3 000 ПРОЧАН У ДЕНЬ МАТЕРІ

Філадельфія. — До обидвох Сестер Василянко на Факс Чейсі, які повідомили „Америка“ з 15 травня, прибуло понад три тисячі прочан у неділю 12 травня, щоб віддати шану Матері Війні і відзначити День Матері. Багато вірних урештінали до св. Причастя, взяли участь у посвяченні води, всі йшли в процесії до гротки Пречистої Діви Марії, де о. декан Мирослав Харина відслужив молебень.

СВОБОДА

FOUNDED 1988

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07308

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year \$12.00; six months \$6.25; three months \$3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year \$14.00; six months \$7.50; three months \$4.00. For UNA members monthly \$5.40.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07308

Демократизація комунізму

Поставлені одні поруч одного ці слова — комунізм і демократія — можуть служити за приклад для латинського вислово, "контрадикція" чи "ад'єк" — внутрішнє заперечення, наче "суха вологість" чи "мокра посуха". Комунізм, що його найкращіми рисами є диктатура однієї партії з підпорядкуванням їй інтересам всього державного, суспільного та приватного життя і всіх ділянок творчості, є протиставленням поняття демократії, що її основою є свобода людини і суспільства з вирішним голосом більшості та пошануванням голосу меншості, з виключенням будь-якої диктатури в будь-якій ділянці. Комунізм виключає вільне суперництво ідей та організацій. Демократія спирається власне на вільному суперництві. В комуністичній практиці на кожному кроці заперечується демократія — нема там свободи слова, друку, зборів, права вільного виїзду поза межі країни, права вільного існування різних Церков, незалежності уряду, законодавства і судництва від партії, а на сторожі всіх тих постанов і всіх диктатур комуністичної партії, насправді диктатури партійної олігархії, стоїть могутній поліцейський апарат. Кожна комуністична держава є не тільки країною державної економіки, але й поліційною країною, громадяни якої мусять пильно рахуватися з своїми словами й ділами, щоб не стати предметом переслідування.

Тому накинений багатьма країнами Середньої і Східної Європи комуністичний устрій виваляється значення "народної демократії", під яким усі вільні люди у світі розуміють — брак демократії та глум над демократією. Можна говорити тільки про якийсь ступінь вузькості свобод, що існують в тіх чи інших "народній демократії", себто про більшу чи меншу контролю партії і суворий чи лагідний нагляд таємної поліції. Всі, наприклад, погоджуються з тим, що найтяжчий режим у СРСРському Союзі, найлегший в Югославії, сляк-так можна ще жити в Польщі, цілком неможливо відносини в комуністичному Китаї.

Тому так звана демократизація, що її переводить комуністична партія в Чехо-Словаччині, привертас до себе увагу всього світу не тільки тому, що це очевидно більше послаблення міжнародного комуністичного світу й новий доказ банкрутства комуністичної доктрини і її московсько-большевицькому виданні, а й тому, що це експеримент, який може потвердити правильність теорії Арнольда Тойнбі про "еволюцію комунізму". А. Тойнбі твердить, що комунізм, як певна нація, втрапить з часом своє волюнчиче — місієне вістря так само, як утратили його іслам і християнство, що колись вели агресивні війни й підібої в ім'я своєї місії — під прапорами пімісієни і хреста. Протиники цієї теорії твердять, що еволюція комунізму може мати тільки дуже вузькі межі, бо — переступивши їх — комунізм перестане бути комунізмом, отож його "вожді" заперечили б самі себе і ступили б на шлях самогубства, бо визволення з пут партійної диктатури наряд не стерпить у новому провіді комуністичних ватажків.

Новий провід комуністичної партії в ЧСР зразу ж перерізав такі реформи, які мусили глибоко стривожити московських і інших комуністичних догматиків, як стричини. Скасовано у ЧСР пресову цензуру, і в чеських часописах з'явилася не тільки вимога розслідувати всі злочини, докнані совєтськими агентами на терені ЧСР та власним простітським партійним провідом, але й повернути від "народної демократії" до "справжньої демократії". Водночас лідери чеської компартії заявляють, що вони збережуть керівну роллю тієї партії, збережуть ЧСР не тільки в союзі і "приязні" до СССР, але й у "радах об'єднаного соціалістичного фронту" з його Варшавським пактом.

Очевидно, що президент ЧСР, її прем'єр і генеральний секретар компартії мусять бути обережними, щоб не проковтати Москви на повторення того брутального акту, що його вчинила вона в 1966 році супроти Мадярищини, здавши тамтешню революцію танками та внаслідок вистрілявши її лідерів, видатних комуністів. Совєти не мають тепер тієї сили, що її мали в 1966 році, міжнародний комуністичний світ поділився, свою незалежність від Москви проголосила вже не тільки Югославія, але й Румунія. Тому Москва придляла Східній Німеччині Валтера Ульбрихта й Польщі Владислава Гомулку роллю безпосередніх гострих критиків проводу й відносин в ЧСР, а сама зберігає формально "нейтральність", з неприхованою ворожістю супроти нового курсу у ЧСР. Це страх Москви, щоб новий курс в ЧСР не зарізав інших комуністичних партій і щоб демократизація відносин у ЧСР не стала каміньчиком, який зрушить лавину, під котрою загине й нинішня комуністична система в СССР. У всьвітній історії вже бували такі каміньчики й лавини.

Михайло Данилюк

КОМЕНТАР ДО ЧЕРГОВОГО ІСПИТУ

Інститут українських студій в Крайному університеті у Вільному світі — це давня мрія українських емігрантів, які, залишаючи Батьківщину, клялися допомагати своїй поневоленій нації всіма засобами. Під час сучасної пори мрія прибрала конкретних форм і стала відома нашому громадянству, як Катедра Українознавства при Гарвардському університеті. Назва скромна, бо, як відомо, задум переріс сам себе. Мусимо признатися, що коли невелика група ентузіастів, здебільша молоді, бралася до праці на цьому полі, то чимало наших громадян, хоч таке ж мріяли про катедру, не з надто великим успіхом давали матеріальну підтримку на цю справу. Треба подивитися впертість згуртованого при Фонді Катедри Українознавства кадру, який витримував найважчі часи байдужості і протягом десяти років зібрав таку суму, яка дозволила оглядатися за конкретним місцем для катедри.

Українська катедра в Гарварді, найстаріший науковий установа в ЗСА, відомий зі своєю авторитету в цілому світі — це не один з найкращих успіхів української громади останніми десятиліттями.

Не входини в сучасні справи, які при формальній катедри Гарвардський університет розвивав у нашу користь, давши запоруку стабільності, розвитку та довготривалості цьому українському науковому осередку, треба відмітити факт, що саме пов'язання сучасної й майбутньої української науки з цим університетом напевно піднесе престиж її і її працівників в американських та міжнародних колах. Навіть тоді, коли ситуація в Україні кардинально змінилася і наші нації матиме можливість вільно розвивати свою науку, український науковий осередок на америкаанському континенті відіграватиме величезну роллю.

На тему вибору університету, на тему доцільності "витратити аж такі великі гроші на чужий університет, тоді як наші науковці чекають на видання своїх праць" і т. д. з'являються різні думки серед нашої громади, які по суті є більше деструктивними, як конструктивними думками, хоч і висловленими без злого інтенції. Бо підірвати сьогоднішній задум створення катедри в Гарварді — це значить на довгі роки поставити хреста на катедрі взагалі.

Нахил до критики, що доходить іноді до нігілізму, у нас не новий, це чи не одна з наших "національних прикмет". Ніщо інше, як ця прикмета породила давніми часами міжусобиці, змінювала три рази протягом останнього року владу в ще неустабілізованій нашій державі, принесла трагедію 40-х років. Пізніше вона не дала можливості розбудувати як слід наших наукових та вишкопільних у с т а н о в, включно з УЗУ. А як існує знайти в словниках, щоб окреслити відносини між

НТШ і УВАН? А що писалося про пам'ятник Шевченку у Вашингтоні? А про СКВУ? Тут ідеться не про те, щоб знайти, хто "винен", а про відмічення самої прикмети. Однак, пам'ятний стоїть і мідицею впливово "тут" і "там", після СКВУ наша громада серед хаосу непорозуміння набула стабільної вартості.

Кажуть, що як заблаготворити, то зможемо відкрити ще одну — дві катедри, зможемо видавати праці наших науковців і т. д. Це невірне. Ми вже доволі вросли в ґрунт, щоб усе це робити й тепер, але, прости Господи, ми — лінійні і скученні. І, лише беручи це до уваги, доводиться нашим кадрам робити ряд речей по одній. На черзі, отже, основна річ: відкрити цього року в Гарварді першу Катедру Українознавства.

Договір з університетом дозволяє урукотити до першої катедри у вересні, якщо 600 тисяч доларів буде виплачено. Досі вже зібрано майже 400 тисяч. Лишається кілька місяців, щоб наша громада склала черговий іспит.

Якщо ми маємо в ЗСА до мільйона українців, то, щоб виплатити 200 тисяч, треба було б взяти з кожного лише по 20 центів. Але тут не мова про "нормальні" нормальності. Треба шукати інших джерел прибутку, як "інтерналі реневу". Вони є, і необхідно, щоб вони відігравали. Перше джерело прибутку — це золоті статуті сотень наших організацій, установ, громад, товариств, об'єднань. Скільки чудового виписали ми по тих статтях! Там вам і про боротьбу нескореної нації, про допомогу Батьківщині, і про оборону всіх її свобод і про відношення її державності... А ось цікаво — перше відкриття першої у вільному світі української катедри чи знайдемо ми там по кілька сотень доларів?

Друге джерело — наше сумління. Це те саме сумління, яке змусило нас свого часу йти у світ і нести правду про Україну. Пішли. Несемо. Чи не завагасмося тепер видати по сотні доларів на осередок української науки, який нестиме цю правду туди, куди не кожний з нас зможе донести?

Немає сумніву, що під час розбудови катедри буде чимало дискусій про її характер, наукове навантаження, вишкілну роллю для молодого кадру, наукові зв'язки з неукраїнським світом і т. д. Дискусія к в а ліфкованих людей — річ не тільки побажана, але й необхідна. Треба з вєтерпінням очікувати, бо вона повинна не одну прогалину і сконцентрує позитивну увагу, а то й до багатьох наших науковців. Але — це справа майбутнього.

Щоб у майбутньому таку дискусію можна було вести, треба мати катедру. Її відкриття — це черговий іспит, і він, цей іспит, дасть основний коментар про нашу громаду, а з ним і право, і обов'язок ділової дискусії.

Катедра буде черговим до-

А. Заплатний

КОРОТКА НАР'ЄРА

Ще було незабутнього 1914 року, на початку першої світової війни. Вона застала мене в селі Глібові, Скалатського повіту недалеко австрійсько-російського кордону. Через кілька днів після проголошення війни, коли прийшли до нас перші стежі російської армії, за ними посунули непроглядні колони всіх родів зброї — піхоти, кавалерії, артилерії.

Коли ця військова хвиля полинула на захід, російська окупаційна влада приступила до встановлення місцевої сільської адміністрації. Першим кроком було скликання "сходу", тобто всіх дорослих мужичин для вибору сільського начальства. Якось так сталося, що старшиною, або як тоді в Галичині називали, "війтом" вибрано мого вуйка Дмитра Букату, статочного господаря та голову місцевого Товариства "Прогресива". Вуйко довго відмовлявся від цього обов'язку, але на залягальне бажання погодився на вибір.

Коли "сход" розійшовся, приступив до мене вуйко не так з проханням, як радше з домаганням бути громадським писарем. На мої слова, що я не хочу служити ворогові України, він відповів, що також має такі почування, але рішався прийняти вибір в такий для громади скрутний час. Отже я повинен зробити так само. Аргумент був такий: переконали, щоб я погодився.

В драматичному розгортанні воєнних дій не прийшло мені навіть на думку, що імперія, яка почала окупувати нашу країну, це зовсім інший духовий, політичний, а передусім моральний світ. Я і мої ровесники зовсім не знали російської мови. Ми ставилися до неї з певним упередженням, як до мови нашого ворога, а російської літератури ми не любили за її толстовське "непротивлення злу" та за горьківське бєсчєстє.

На другий або третій день, як я почав урядувати в громадській канцелярії, прийав козак, вручив мені анкетний листок, щоб я його виповнив, а він завтра забере його до Скалата.

Я почав читати анкету. Перше питання звучало: "Назва деревні". Я припускав, що йдеться тут про наше село, але чому не написано "село", "оселя" або "місцевість"? Я дещо загався, але написав "Глібов".

Другий запит був такий: "Єсть ли в деревні винокурний завод?" Це вже мене насторожило. Хто таке бачив, щоб вино курили? Курили тютюн, а вино пили.

Почав звернувся тоді до урядовця, що сидів за президіальним столом, щоб він пояснив, про що йому йдеться в анкетному листку. Урядовець сказав, що винокурний завод — це те, що тут називається гуральнею, а трубочист — це звичайний коминар.

Мені тоді відразу стала ясною комічність моїх відповідей, бо в селі була слава на ціле Поділля гуральня графів Козєбродських. Ще смішнішою була моя відповідь, що кожний узав свій коминар і пішов з ним на війну. Я розмисляв і сказав, що таке пояснення належало додати до анкетного листа, і тоді не було б непорозуміння. В даному випадку нічого не винен, а вини належить шукати дєйде.

Начальник дещо заспокоївся, але по хвилині проголосив: "Войт села Глебова, немедленно увольте секретаря, а то ви и он пойдёте на Сибирь".

Я спокійно вийшов із залі нарад. Так скінчився по кількох днях кар'єра сільського писаря за його величності царя Миколи II в другій половині січня 1914 року.

Всі такі мої комічні, хоч не намірені відповіді не залишили без наслідку: я знав, коли повітова адміністрація видавала свої розпорядження російською мовою, то звичайно коротко пояснювала їх по-українськи.

Взагалі люди в ті часи були простішими і форми відносин були грубішими. Священник не вагався уживати проти парохів, які не були охочі виконувати встановле-

Д-р мед. Роман Осінчук

ТИМ РАЗОМ МОНТРЕАЛЬ

НАПЕРЕДНІ VII НАУКОВОГО З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКИХ ЛІКАРІВ ЗСА І КАНАДИ

Про наукові з'їзди українських лікарів ЗСА і Канади, що наприкінці місяця травня кожного другого року відбуваються у різних містах Північної Америки, нема чого багато говорити нашій громаді. Вони вже стали постійною, відомою та незвичайно важливою подією нашого громадського життя і ввійшли, скажемо, у традицію. Вже відомо, що подібні з'їзди відбувалися в Краю, організовані Українським Лікарським Товариством у Львові, пізніше по заступанні Українського Лікарського Товариства в Америці в 1950 р. постійно наукові конференції відбувалися під час річних загальних зборів Т-ва і, врешті, по статутній зміні однієї каденції Головної Управи Т-ва на дворічній по присланні канадських лікарів до нашого Т-ва й утворенні УЛТПА. Наукові з'їзди з того часу відбуваються у тих роках, коли немає загальних зборів, себто кожного другого року.

Ціль таких з'їздів та їх значення для самого Лікарського Товариства, загалу українських лікарів, лікарів-дентистів, фармацевтів, студентів медицини, дентистки й фармації чи інших членів споріднених професій, як і для цілої нашої громади, багаторазово і незвичайно важливі.

Кожний науковий з'їзд має велике організаційно-професійне значення для всіх членів товариства, бо в ньому бере участь загал лікарів і споріднених професій тоді, коли на загальних зборах товариства лише вибрані делегати наших автономних відділів, яких під час пору у ЗСА й Канаді 12.

Подруге такі з'їзди притягають увагу наших наукових лікарських сил так молодих, що виростають тут, на американському ґрунті, як і старших, відомих ще в Краю, і стають стимулом для продовження української медичної науки та для обміну вільною науково-медичною думкою. Таких умовин для наших колег в Україні немає.

Під час дводенної сесії можна вислухати на з'їзді 15-20 високої наукової вартості доповідей з різних ділянок медицини, цікавих для кожного лікаря. Більшість тих доповідей з добрим матеріалом для друку

ра, а то ви и он пойдёте на Сибирь".

Я спокійно вийшов із залі нарад. Так скінчився по кількох днях кар'єра сільського писаря за його величності царя Миколи II в другій половині січня 1914 року.

Всі такі мої комічні, хоч не намірені відповіді не залишили без наслідку: я знав, коли повітова адміністрація видавала свої розпорядження російською мовою, то звичайно коротко пояснювала їх по-українськи.

Взагалі люди в ті часи були простішими і форми відносин були грубішими. Священник не вагався уживати проти парохів, які не були охочі виконувати встановле-

в нашому квартиранті "Лікарський Вісник".

Третєю важливою сторінкою наших з'їздів є товариство зустрічі колег з різних статей ЗСА чи провінцій Канади, які приїжджають часто з родинними та іншим чином мають змогу бодай раз на два роки побачити своїх приятелів чи нав'язати нові знайомства. Це, очевидно, загально-дружбимі колегам і зміцнює морально наше Товариство.

Окремі значення мають і повинні мати з'їзди для наших дорослаючих дітей, для яких організатори з'їздів повинні прислухуватися більше уваги, як досі. Не думаю, чи треба цю справу більше вияснювати. Кожний, хіба знає вагу проблеми наших дітей, коли оглядається докрити — бачить, що діється з деякою частиною американської молоді.

Треба ще звернути окрему увагу на зустріч з громадою чи її представниками на з'їзді. Це єдина арен, на яку ми маємо змогу запрошувати до себе представників із різних осередків нашої громади і з ними знайомитися. Це має і пропагандне значення для нашої професійної та громадської праці серед громади.

Але чи не найбільше пропагандне значення мають наші з'їзди серед чужих. Відбуваючи наші з'їзди в різних великих містах ЗСА чи Канади, ми своєю численною участю робимо загальноукраїнську пропаганду серед чужинців, пропаганду доброго імені українського лікаря, і таким чином розбуджуємо серед них зацікавлення до нашої справи та поволі здобуємо приятелів серед американського світу лікарів, громадян та преси. Очевидно тоді, коли Головна Управа УЛТПА та Управа даного Відділу, як господарі з'їзду, поробить відповідні для цього заходи.

Тому, не зважаючи на те, чи наші найкращі органи вживаються якнайкраще в підготові з'їзду чи ні, все ж таки обов'язок кожного з нас — взяти участь у з'їзді і таким чином прикласти дещо свого особистого зусилля до успішного його завершення.

Тим разом наш з'їзд відбуватиметься у днях 25-26 травня ц.р. у Монреалі, в одному з крашких готелів міста, "Шато Шамплейн". Він має для нас особливе значення. Це перший раз відбувається з'їзд на терені відносно молодого, нашого Відділу в Канаді і в ньому повинен кожний з нас взяти участь, щоб таким чином морально підтримали наших колег у Монреалі в їх організаційній роботі.

Подруге, успішний з'їзд матиме пропагандне значення серед переважної частини французомовної громади. І врешті він відбуватиметься в 50-ліття відновлення державності нашого народу, а з цією датою пов'язали основоположники нашого Товариства його заснування, що відбулося 22 січня 1950 року в Нью-Йорку.

Чи треба більше переконливих аргументів на те, щоб кожний лікар, лікар-дентист, фармацевт, студент медицини, активний, неактивний член чи навіть не-член Товариства взяв участь у наміченому з'їзді? Мабути, ні! Тож цього року нехай кожного з нас проведить дорога на Монреаль!

Ніщо людину так не гризе, як невдоволення з себе самого, як свідомість, що ти не потрапив зробити того, що всі навколо роблять, що ти — гірший від усіх.

Отже Константин не був гіршим від сусідніх священників, але він був іншим. Він був у цьому краю чужим.

Більшість священників обсадили свої парафії після своїх батьків, отже й самі вирости серед місцевого люду. Приймаючи парафію, вони звичайно затримували всі старі, заведені з давніх часів, форми відносин.

Взагалі люди в ті часи були простішими і форми відносин були грубішими. Священник не вагався уживати проти парохів, які не були охочі виконувати встановле-

Ольга Приходько

ПРАДІД ІЛІЯ

Частина четверта

НАТАЛІЯ

(35)

Узяв ніжку та так легенько, усе лагідно примовляючи, заходився навоювати на правляти, а коли дуже починало боліти, зараз заводив якусь нову качочку, і так заговорив дитину в сяк і м і ласкавими словами, що біда Оленки майже й не плакала. Ані не чулася вона, коли ті сильні, грубі, але чутливі пальці покладали всі кісточки на своє місце. Потім почав дід масувати ніжку оливою, і хоч то боліло, дитина мовчки терпіла, бо всією істотою вірила, що робить те він для її добра. Нарешті дід міцно ніжку забагажував і весело заявив, що скоро вона загоститься, і дівчинка буде скакати й танцювати, а як виросте, він

прийде на її весілля, щоб самозапанувати з нею затанцювати. Дієсно, ніжка скоро загостилася. Оленка бігла собі далі, а на переломленому місці не залишилось ані сліду, так що навіть забула, котра ніжка була зламанна.

Отже Константин щедро обдарував доброго діда і ціле життя поминав його в своїх молитвах. І бабуся просила Божої ласки для старого козоправа, а того лікаря не раз поминала лхким словом за те, що не мав Бога в серці і хотів скалічити дитину.

Тим часом почалися жнива. Відразу по приїзді на нову парафію о. Константин зауважив, що деякі селяни заважають на його мі-

жирне господарство. Коли прийшов час обробляти поля, селяни сказали, що у них тут нема такого звичаю, щоб задурно це пак-отців робити, але вони те зроблять, як що заплатять.

Отже Константин не був із тих, що торгуються з паравіями, і заплатив. Сусідній священник, довідавшись про це, сказав йому:

— Не треба було платити. Треба було поставити громаді пару відер горілки, і все село збіглося б на роботу. Отже Константин був людиною принциповою і не міг говорити одно, а робити друге. Не міг у церкві повчати, щоб не пиячили, а одночасно ставити громаді горілку. Коли він висловив цю думку сусідові, той навіть здивувався і відповів:

— Ну, пан-отче, ви ще за надто молоді, щоб мене, старого, вчити. Хіба не знаєте, що в Святую Письмі є багато такого, чого ніхто не робить, ані самі святі отці, не то що ми, грішні. Я вам це порадиб від сусідьки, по-

приятельськи, бо бачу, що не маєтеся найліпше, а ви собі робить, як самі знаєте. Образився добрий сусід, і хоч о. Константин почав перепрошуватися, залишився невдоволеним і більше не приїздив.

І так воно пішло чим далі, тим гірше, бо о. Константин не розумів психології своїх паравіян, а вони не розуміли його.

Коли настали жнива, прийшов до парафії жид і запропонував, що він сам це зерно збере, сам змолотить, а пан-отцеві заплатити готовими грошми.

Отже Константин подумав, що це не годиться жити пускати на церковні землі, бо з того можуть піти всілякі бачалки, селяни можуть бути незадоволені, і не прийняв тієї пропозиції. За жнива та змолочення мусів заплатити селянам. Тоді знов явився жид і запропонував, що він усе зерно купить, але давав майже таку саму ціну, як уперше за зерно на полі.

Отже Константин сказав жидові:

— Я вам продам зерно, але я заплаति і за жнива і за молочення, то мушу все порухувати.

— То ваша справа платити так дорого селянам, менше б то коштувало багато менше.

І знов не погодився. Зерно лежало. Купці не приїздили. Треба було везти до містечка, але селяни відмовилися, бо своє зерно везли вони на залізничну станцію, де якийсь агент його скуповував. Послав би пан-отец і своє зерно туди, та де дістати копей? Поки о. Константин майже без надії продав той багатий урожай, мав з тим стільки тяганини, турбот, неприємностей та видатків, що з того заховів. Була це невроза шлунок, і лікар приписав повний спокій та легку дієту.

Але де того спокій взяти? Парафія велика, багато різних обов'язків, постійно треба їздити виконувати різні потреби. Для священника, який має добре серце і співчуття до своїх ближніх, кожний похорон, кожна сповідь,

особливо сповідь смертельного хворого — це велике нервове напруження. А до того різні господарські справи.

Спочатку о. Константин сподівався, що з бігом часу всі ці турботи ввійдуть у певну норму, і не треба буде постійно клопотатися. Але чим далі ті справи все більше ускладнювалися і докучали: на все треба було вважати, за всім пильнувати, завжди поспішати, а головне гєндлювати. Це все було для нервів о. Константина за надто великим тягарем. Він був би навіть рад відмовитися від тієї церковної землі, але це було б порушенням солідарності супроти всього побитового духівництва.

Майже всі сусідні священники мали великі господарства, багато коней і худоби і одержували з землі великий прибуток. Який би елемент усі вони зчинили, коли б хтось порушив правдивий звичай посідання церковних земель і з якої причини? Тому, що не вміє дати собі раду, не вміє гєндлювати з

жидами, не вміє змусити парафіян слухати наказів. Не раз у розмові з священниками о. Константин чув, що вони невдоволені тим, що занадто ліберальними, на їх думку, відносинами, які він допускає у своїй парафії. Це його пригнічувало ще більше.

Ніщо людину так не гризе, як невдоволення з себе самого, як свідомість, що ти не потрапив зробити того, що всі навколо роблять, що ти — гірший від усіх.

Отже Константин не був гіршим від сусідніх священників, але він був іншим. Він був у цьому краю чужим.

Більшість священників обсадили свої парафії після своїх батьків, отже й самі вирости серед місцевого люду. Приймаючи парафію, вони звичайно затримували всі старі, заведені з давніх часів, форми відносин.

Взагалі люди в ті часи були простішими і форми відносин були грубішими. Священник не вагався уживати проти парохів, які не були охочі виконувати встановле-

(Далі буде)

ВСЯ ВЕЛИКОДНЯ ПИСАНКА НА ДОПОМОГОВІ ЦІЛІ ЗУАДКОМІТЕТУ

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФІЛЬДЕЛФІ: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, 5020 OLD YORK RD., PHILADELPHIA, PA, 19141

РЕТРОСПЕКТИВНА ВИСТАВКА КАРТИН ЯКОВА ГНІЗДОВСЬКОГО (1942-1957) В УВАН

24 березня 1968 року у великій залі Української Вільної Академії Наук в Нью-Йорку відбулось відкриття ретроспективної виставки картин мистця Якова Гніздовського. Виставку відкрив проф. Дам'ян Горняк, привітав мистця і численних гостей, що заповнили залу. У вступному слові Д. Горняк-Кевчак підкреслює, що це вже друга виставка мистця в Академії, яка збігається з 25-річчям його мистецької творчості. Веє приємне тепло привітання мистця з його ювілеєм.

Яків Гніздовський

Слово про мистця сказав д-р М. Кузьмович. На базі виставлених картин доповідач проаналізував мистецький розвиток Якова Гніздовського. Він підкреслює факт, що хоча на виставці не виставлені всі найкращі твори мистця, все ж виставка дає дуже глибокий погляд у розвиток мистецького світоглядання. Беручи до уваги думку, що й Гніздовський висловив у своєму автобіографічному есеї „Пробудження царівна“ — доповідь проаналізував ряд переломових моментів мистця та деякі його питомі прикмети, що характеризують для цілості його творчості.

Гніздовський почав від академічного стилю, описав прохід через періоди декоративності, символізму, відчуження, пов'язаного з спеціальним коментарем та іншим. Доповідач ілюстрував поодинокі періоди виставлених картин.

З початком 60-х років у Гніздовського з'явився перелом. Його світоглядання усталізувалося, він відкинув те, що в нього було тільки експериментальним, та найшов „свою дорогу“, що довела до його теперішньої форми мистецького вислову.

По доповіді д-ра М. Кузьмовича — слово взяв мис-

тець Яків Гніздовський. Він зазначив, що крім малювання і графіки, він цікавиться питаннями книжки і її оформлення, а зокрема питаннями букви й поділяється з присутніми своїм спостереженнями про стан українських друкарських шрифтів. Він висловив думку, що слов'янська буква й українська, як і в тому числі й українська друкарська шрифти стоять на низькому рівні. Доповідач звернув увагу на деякі прикмети такого стану, як також пробував дати пояснення, чому так відбувається. Шрифту в нас так мало присвячували увагу.

Початком 18 століття кирилическе письмо, якого тоді уживали східні і південні слов'яни, в тому й українці, прийняло більш упрощені форми латинської антики, але деякі слов'янські букви були переведені на нову стилістичну мову неконсеквентно, і в результаті ці стилістичні недоліки поодинокі букви графічної азбуки тягнуться від реформи Петра I до сьогодні. По думці доповідача перехід з стилістичних форм кирилического письма на форми антики був закономірний. Природні процеси впливу західних письменних знаків, що почалися ще з кінцем 16 століття, були не закінчені і вони ще не зуміли видати остаточних графічних форм. Ці форми були створені випадковим збігом історичних обставин і

введені в життя декретом, що не залишив багато місця на дискусію. Це і могло бути однією з причин слабого зацікавлення питаннями нової графічної азбуки і її слабого розвитку. Сталістичні недоліки поодиноких букв графіки могли вражати надто великою провізоричністю, щоб на них можна було добувати. Ці форми слід було б піддати основній ревізії.

Дальшою причиною слабого зацікавлення питаннями нової графічної азбуки шрифту було загальне ставлення до мистецтва. На Сході Європи ні малювання, ні скульптура не дали великих творів бодай від італійського ренесансу. Аж в нашому сторіччі, коли змінилися цілі мистецтва, коли воно почало асе більше віддаватися від предмету, слов'янські мена починають чинити частіше появлятися на сторінках найкращої мистецької історії.

Нова технологія і засіб закріплення і передачі мов при допомозі електричного струму, звуку, засіб писання фонетичних азбук і відомості, а з ними й зорове мислення на дальший шлях. Але це не повинно бути причиною і виправданям дальшого нашого незацікавлення українським друкарським шрифтом.

По доповіді, у товариській зустрічі, довго провадився огляд картин та обмін думками і враженнями.

Ретроспективна виставка картин Якова Гніздовського привативне в Академії до 31 травня 1968 року і відкрита щоденно від 4 до 7 год. веч. крім неділі та свят.

Н. П.

ВДАЛІ ВИСТУПИ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Перт, Австралія. — Тижневик „Вільна Думка“ ч. 12/68 повідомив, що в місті Перт учні танцювальної школи В. Авраменка під кер. п. В. Карпачева дали три вдалих виступи перед чужинською публікою в „Колоніал Мьюзюел Лайф“, „Гайд догс фор дзе Блайнд Асе“ і „Ротарі Клуб“. Також те місце відвідав голова конститорії УА-Шчеран Веч. о. А. Теодорович, який під час свого перебування відвідав новозбудовану школу при катол. церкві св. Івана Хрестителя, Український Дім, українського католического священика Веч. о. Романа та відбув ряд нарад з Парафіальною Радою Свято-Миколаївської церкви в Майнланді.

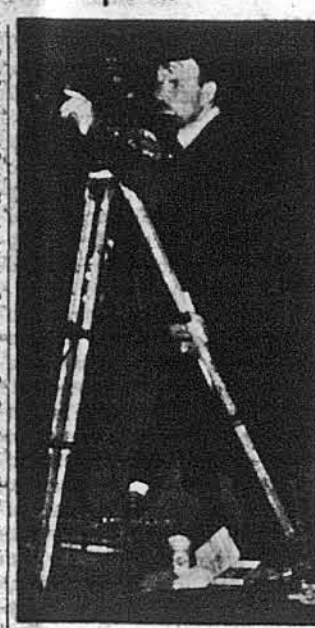
Фільм „Встане Україна“

3-го травня в Українському Науковому Інституті в Нью-Йорку відбувся перегляд фільму „Встане Україна“, знятого кіномистцем Ярославом Кулиничем під час Світового Конгресу Вільних Українців. Перегляд був прагматичною метою цього фільму. Дійсна прем'єра відбудеться 25 та 26 травня в Українському Народному Домі в Нью-Йорку.

Фільм „Встане Україна“ — це видна подія нашого життя. Можна ствердити, що це один з кращих фільмів, які створив за час своєї мистецької діяльності кіномистець Ярослав Кулинич; це документ могутнього, історично — громадського значення; це фільм надзвичайно сумлінного та талановитого технічного обладнання, поєднаного з високим почуттям мистецтва, художнього смаку та притаманної авторів тонкої і вимогливої культурності.

Фільм „Встане Україна“, як і сам Конгрес та події навколо нього були, можна сміливо сказати, переломовим етапом в історії українського державно — визвольницького руху з відомомою лише в діаспорі, але й на рідних землях, і фільм не обмежився лише до документально — хронікарського звіту, але з допомогою мистецьких образів, випромінював на екрані й історично — суспільний запит, навістив і глибоким змістом, відбивавши всю енергію і силу всього українського боротьби за свободу та державність.

Якщо йдеться про технічний бік справи, то вражає суворість автора в точності документального звітання, його небувалу хист скерувати об'єкти свого апарату лише на істотне і показати на екрані лише важливе, суттєве і хвилююче, що відбувалося під час Конгресу. Автор мусів бути справді досвідченим мистцем, щоб не розгубитися в подробицях, не стати стислим хронікарем літописцем. Ні, Ярослав Кулинич не обмежився лише цим завданням. Він, крім чисто хронікарського звіту, дав історію — софічне підґрунтя та перспективу подій, показав і надзвичайно ритмічно й гармонійно і з логікою літератури та потягів, що ним приваблюють делегатів Конгресу і з кадрами красивиди України та Києва зі статуєю Свободи біля американського узбережжя і з портретом

Ярослав Кулинич

Вячеслава Чорновола, який не лише відгукнувся на всі ті кличі, якими почався і закінчився СКВУ.

Самостійність, Соборність, Державність України — це основна, провідна думка, яка дала автору надхнення, коли він спрямовував об'єкти свого апарату на стрункі лави молоді, на горді прапори під якими крокували незчисленні лави молодих українців діаспори, на обличчя чільних політично — громадських діячів, на обличчя зосереджених науковців, на обличчя наших високопатріотичних жінок, згуртованих в жіночих організаціях, на діячів української культури, письменників та образотворчих мистців.

Заслуга кіномистця Ярослава Кулиничка не в тому, що він до подробиць вірно та вміло створив документальний фільм великої мистецької ваги, а в тому, що він, як палкий український патріот і державник, тим усім подіям, епізодам, обличчям та тінням зумів надати тривалості, відзначити те, що залишилось після нас, що має виховне, внаслідок цього, перспективне значення. Якщо б фільм „Встане Україна“ якимсь чудом міг бути доступним для українського глядача в Києві, чи Львові або Ужгороді, то був би подією, яка не лише окрилює серця, але примушує їх спалити і паляхотити. Життя українського глядача на різних землях вразило б істоту, працьовитість, ідея наснажи-

ність, організованість і дисципліна імміграційної спільноти, її невиснажена віра в краще майбутнє нашого народу, який на румовинах російської — більшовицької імперії збудує своє щастя і прекрасне життя — у Вільній, Соборній та Самостійній Українській Державі.

На фільмі бачимо натхненних священнослужителів всіх віросповідань, які в храмах Божих моляться разом із непроглядними масами вірних за успіх задуманого діла. Ми бачимо суворі, зосереджені, повні свідомості своїх відповідальностей за долю народу, обличчя і постаті провідників різних політичних угруповань на еміграції, чужою їх полум'яні слова, що накликають народ до тривання і до боротьби.

Немає змоги переповісти зміст фільму, нема змоги відзначити і всі мистецькі успіхи автора фільму Ярослава Кулиничка.

Мистець Ярослав Кулинич, розуміючи вагу події, про яку він збирався знімати, створив історичний документ неперемінної ваги. Він наснажив його чітким ідейним змістом. Фільм „Встане Україна“ це не кінорепортаж. Він показує негласну і нестримну волю українців до свободи і державності. Ярослав Кулинич, завдяки своєму високому мистецькому хистові, надав своєму твору високомистецького змісту. Автор своїм керівництвом дав змогу багатому мистецтву мистецького слова, а також представити нам музично — вокального мистецтва в діаспорі, виявити всі їхні можливості. Український поет Леонід Полтава написав текст дитячих до фільму, композитор д-р Ігор Соневицький причинився до досконалого музичного оформлення. Озвучили фільм мистці Володимир Змії та Павло Вовчак. Як диктори виступили у фільмі неперевершені майстри слова Юрій Денисенко та Валія Калінін-Мамед. В роботах камери допомагав Іван Процик.

Найбільше признання належить Ярославові Кулиничу, який оформив та реалізував фільм „Встане Україна“. Він перевернув керівництво в усіх галузях технічної та мистецької праці, пов'язаної з здійсненням фільму, що тривав 2 години, і записується в історію українського кіномистецтва як неповторне і яскраве завершення.

Е. Жарський

„ФРАНКОПОЛЕ“ В БЕЛЬГІ В 1967 Р.

Брюссель. — Відпочинково-виховний Центр Української Молоді в Бельгії, знятий під назвою „Франкополе“, відбув свої річні Загальні Збори 9 березня 1968 р. в Брюсселі.

Зітти Управи за 1967 рік виявили, що розбудова „Франкополя“ поступила значно вперед і вже є можливість примістити в будинку 30 осіб. „Франкополе“ має короткий існування має вже на своєму конті поважні моральні і виховні досягнення протягом минулого року: Півтори сотні української молоді з Бельгії і Франції на сучасному таборі, табір європейського сквітінгу, два зимові табори СУМ, збудування української національної революції і 25-ліття УПА, побудувати „Крилаті“ з Англії, відвідати гостей з різних країн та дві більш тапцювальні застави.

За минулий рік сплачено гіпотечних позик з відсотками на Фр. 84.523. Переведено ремонтних робіт на суму 354.646. Сплачено віртелів і доставля на 183.906. Закуплено рухомостей на 30.481. При тому адміністративних витрат 36.639.

Разом усіх витрат на суму 690.195.

Фінансування цих витрат осягнуто з наступних впливів:

Збори в Бельгії Фр. 81.228
Збори і датки у ЗСА 53.019
Збори і датки в Англії 20.570
Збори і датки

з Німеччини 18.3130
Збори і датки в Канаді 16.029
Збори і датки у Франції 2.300
Циркули з Оселі 87.057
Гіпотечна позика 450.057
Разом 728.513

Загальні Збори ствердили зрозуміння жертводадців у Бельгії та в інших країнах для купівлі і розбудови оселі і висловили щире подяку за жертвенні датки, які уможливили здійснення цього сміливого задуму. Тепер Управління Центр стоїть перед невідомою дальшою розбудовою другого крила забудованого 21 кімнатами і великою залю для молоді, купального басейну, спортивних площ і інших потрібних устаткування, щоб „Франкополе“ стало рентабельною установою і могло сповнити свою виховну і культурну функцію.

Тому Загальні Збори рішили звернутися з поважним проханням до членства і прихильників „Франкополя“ прийняти з скором допомогою для закінчення найкращіших робіт, щоб це цього літа „Франкополе“ могло прийняти і задовольнити якнайбільше молоді і громадянства.

Управління Центр була перевибрана і доповнена в наступному складі: М. Ходоровський — голова, інж. З. Витязь — заст. голови, Г. Ошишко — секретар, О. Коваль — скарбник, пані Н. Красюк — технічна секретарка, В. Сидор — господар, д-р В. Подольний, інж. П. Зелений — Контрольний Комісія, К. Гайдамаха, М. Хома.

Н. Н.

Корпорація в Ошаві

Бажаючи продовжувати продукцію українських фільмів у Канаді, група членів Українського Фільмового Клубу в Ошаві оформила у першу Українсько — Канадську Фільмову Корпорацію під назвою „КАНУКР“ фільм продюсерів лімітед. Під цією назвою затвердив її канадський федеративний Уряд в Оттаві чартером з 14 лютого 1968 р. Осідком корпорації є місто Ошава в провінції Онтаріо.

Майно корпорації вносить 75.000 дол. під дирекцію, в складі восьми членів (борд оф директорів) очолює президент Володимир Васік, продуцент вже раніше створеного фільму „Жорстокі світанки“, що здобув прихильну оцінку глядачів і критики.

Корпорація планує випустити в наступних п'яти роках 5 фільмів, що будуть фінансовані з продажу уділів. Ціна одного уділу виставитиме 10 дол., і набувати їх можна не менше як п'ять оцім власником, з 6% гарантованих річно та з 1-3% надвишки, відповідно до висоти приходу. Випущено до продажу 90.000 уділів на суму 900.000 дол., що повинні покрити кошти п'яти фільмів.

Фільми охоплюватимуть різну тематику і жанри української літератури та історії. Перший фільм буде продюсований за сценарієм Степана Любомирського — „Ніколи не забути“. Це розповідь про капітана канадської повітряної флотії, народженого в Канаді українця, що під час останньої світової війни, у складі різних подій, опинився в Україні. Для цього фільму вже набирається акторів для обсядження ролі, що надсилають свої заголошення і задувають свої фотографії. На істоті цього керівника цього фільму запрошений режисер Богдан Паздрій.

Другим фільмом в плані корпорації є фільм історичний з подвигів козацького війська. Він має бути виготовлений прогалину, яку козацькою романтикою в ролі фільму „Тарас Бульба“ чужинці вживають тенденційно і невірно.

Третім фільмом, оснований на творі для дітей І. Франка „Лілея Мінгата“, був би подальший духовний корм для дітей українських дітей у діаспорі.

Четвертий фільм — „Ся-ся земля!“ — створений за основі повісті І. Кіриля, показав би українських поміщиків, освоєння канадського чорнозему, вклад українців в економічний і культурний розвиток Канади.

П'ятий фільм буде присвячений визвольним змаганням українського народу в 1918-1922 р.

Реалізація планів корпорації у великій мірі залежить від успішного продажу уділів, від морального підтримки українського громадянства в Канаді і ЗСА.

Зайво підкреслювати важливість почину Української Фільмової Корпорації в Ошаві, бо кожному добре відомо виховна роль і значення фільмового мистецтва в житті кожної національної спільноти, а зокрема у вихованні нової української генерації поза межами України і під час поневолення нашого народу на Батьківщині.

Б. С.

ВІДПІЛ УКА В БРІДЖПОРТІ, Конн.

запрошує Студентів Коледжів і інших вищих шкіл

ЗГОЛОШУВАТИСЬ ДО ПРЕЗЕНТАЦІЇ СТУДІЮЮЧОЇ МОЛОДІ

яка відбудеться на ВЕНКЕТІ в честь П'ЯТДЕСЯТИЛІТТЯ ДЕРЖАВНОСТІ

дня 21-го вересня 1968 року

в STRATFIELD MOTOR INN
1209 Main Street, Bridgeport, Conn.
Початок: год. 6:30 веч.

Увага! Перемишля-Посання!

Дня 12-го травня 1968 року відбулось засідання Видавничого Комітету „Перемишль басіон Зах. України“. На засіданні вирішено м. інш.

СКЛИКАТИ В НЬО ЙОРКУ, В ОСЕНІ Ц. Р.

3'їзд кол. Жителів м. Перемишля й околиці

Суттєві до характеру 3'їзду і зголошення участі, просимо слати на адресу А. Бук, 141 Autumn St., Passaic, N.J. 07055.

ВИДАВНИЧИЙ КОМІТЕТ:

А. Бук, голова, Е. Стахів, м. голова, В. Манько, секретар, О. Загайкевич, фін. референт, П. Янин, орг. референт, Д-р М. Прокоп, Г. Гула, М. Хитра, Е. Колодій.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ, ІНК.

— влаштує —

ДВА ВИСТУПИ ВІДДІЛІВ УМІ

в неділю, 19-го травня 1968 року
о год. 3-їй по пол. та

в неділю, 26-го травня 1968 року
о 2-їй год. по пол.

в залі УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ АМЕРИКИ
при 2 Схід 79-та вул. в Нью-Йорку
Участь беруть: ВІДІЛІ: ЕЛІЗАБЕТ, ПОНКЕРС, НЬОАРК, НЬО ГЕВЕН, НЬО ЙОРК, ПАССЕЙК

Другий виступ, що раніше плановано на 26-го травня, о год. 3-їй по пол. в залі УНДому в Грінгтоні — ВІДІЛІ: ВІДІЛІ того самого дня, але о год. 2-їй по пол., теж в залі Українського Інституту Америки в Нью-Йорку.

КЛІВЛЕНД, ОГАНО

С-ВО ПРЕСВ. ДИВІ МАРІ — 112-й ВІДІЛІ УНО

— влаштує —

в НЕДІЛЮ, 19-го ТРАВНЯ 1968 РОКУ

Річне Снідання Спільного Святого Пригастя

в церковній залі СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА
при College Avenue
На Службі Божій, о год. 8-їй, Члени приступлять до св. Причастя, а після того будуть мати сніданок. Після сніданку — збирання членських вкладок.

Н. Добрянська, секр.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ВПАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ СИМОНА ПЕТЛЮРИ в АМЕРИЦІ

подає до відомої Української Суспільства, що

1. В СУБОТУ, 1-го ЧЕРВНЯ 1968 р.
в 6:30 по пол. в будинку УВАН в ЗСА,
208 West 100-та Стр. в Нью-Йорку (Сабвей 7-ма Авен. Бродвей) —

— відбудеться —

АКАДЕМІЯ

присвячена 42-їй Річниці трагічної смерті

СВ. П. СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Голови Директорії і Головного Отамана Військ Української Народної Республіки

Академія складається з доповіді та мистецької частини. Доповідь виступить п. інж. Петро Шох. В мистецькій частині Академії виступлять: відомі співачка пані Галина Шерей і оперний артист-співак Леа Рейнарчик. Акомпанімент — проф. Катерина Чичка-Андрієнко. Декламус Андрій Шевченко.

2. В НЕДІЛЮ, 26-го ТРАВНЯ 1968 року
в Українських Православних Церквах м. Нью-Йорку і околиці, після Богослужб будуть відправлені

НАНАХИДІ

за спонсій душі св. П. Головного Отамана СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Члени Українських Організацій: Комбантант, Молоді та Українське Суспільство запрошуються до участі в цих урочистостях.

Проситься Українські Організації на день Академії не призначати жадних імпрез.

ПРЕЗИДІЯ КОМІТЕТУ

Українська Православна Церква св. Миколая, Трой, Н. Й.

— влаштує —

в РІЧНИЦЮ ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

УКРАЇНСЬКИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА В БУДИНКУ СУДУ

при Second & Congress St., Troy, N. Y.

СУБОТА, 18 ТРАВНЯ, год. 1:00-8:00

НЕДІЛЯ, 19 ТРАВНЯ, год. 1:00-4:00

КОНЦЕРТ

в залі Hudson Valley Community College, Vandenburgh Ave. (Rt. 4), Troy, N.Y.

в неділю, 19-го травня 1968 р., год. 6-та веч.

В ПРОГРАМІ:

РОМА ПРИЙМА БОГАЧЕВСЬКА, МИКОЛА ПОНЕДІЛОК, ЮРІЙ БОГАЧЕВСЬКИЙ, При фортепіано КАЛІНА ЧИЧКА-АНДРІЄНКО

Частина доходу — на Фонд Катедри Українознавства при Гарвард Університеті.

ЦЬОГО КІНЦЯ ТИЖНЯ — ПРОЩАЛЬНИ ПОКАЗИ ФІЛЬМІВ

ВАСИЛЯ АВРАМЕНКА

Нью-Йорк. — У зв'язку з переїздом на постійний побут до Каліфорнії, п. Василь Авраменко пропонує громаді останні висвітлення своїх кінофільмів у п'ятницю, суботу й неділю 17-19 травня, що відбудуться у великій аудиторії Школи св. Юра на 6-й вул. і дохід з яких призначений на будову Церкви св. Софії у Ватикані та будову української католицької церкви св. Юра в Нью-Йорку.

У програмі: фільми — документи з Риму — Ватикану, „Скарби України“, „Наталка Полтавка“, „Запорожжя за Дунаєм“ з хором незабутнього Ол. Кошиця та ін. У суботу й неділю по 2 сеанси: о 5 та о 7:30 вечора. Вступ: 1 дол. для старших, 50 ц. для пенсіонерів і студентів, 25 ц. для дітей. На висвітлення цих фільмів запрошує громадянство о. Парох І. Ричук і Комітет Будови Церкви св. Юра.

ДВА КОНЦЕРТОВІ ВИСТУПИ УМІ В НЬО ЙОРКУ

Нью-Йорк. — Обидва концертові виступи кращих учнів Українського Музичного Інституту відбудуться в Нью-Йорку, а не в Ньюарку: перший у неділю 19 травня о 3 по пол. в Українському Інституті Америки, другий у неділю 26 травня о год. 2 по пол. також в залі УІАмерик, 2 Схід

ARKA Company
DEPARTMENT STORE
48 E. 7th St.
Tel.: GR 3-8550. New York City
KID A MIK'S

...the ...